

Săpăturile arheologice de la Băleni-Români Jud. Dîmbovița

Așezarea prefeudală numărul unu de la Băleni-Români*, punctul „Plantație“ a fost descoperită încă în 1973 și cercetată parțial**. În 1974 și 1978 au fost continuate cercetările delimitându-se limitele sud-estice și sud-vestice, precum și centrul așezării; s-au descoperit un număr însemnat de complexe (locuințe, cuptoare de ars oale, cuptoare menajere, vetre libere, gropi menajere) datînd din prima epocă a fierului, secolele III—VII e.n. și secolele XIII—XV. Cele 26 de locuințe descoperite pînă în 1979 se grupează cronologic astfel: un semibordei de la sfîrșitul primei vîrste a fierului, trei semibordeie din secolele III—IV e.n., 19 locuințe de suprafață ușor îngropate în pămînt, datînd din secolele V—VII e.n., două semibordeie din secolele XIII—XIV și un bordei din secolul al XV-lea.

Cercetările arheologice efectuate în 1979 au avut ca obiectiv investigarea zonei centrale a așezării prin continuarea secțiunilor proiectate încă în 1978. În acest scop a fost trasată secțiunea S XA de 2×50 m orientată NE—SV, reprezentînd continuarea secțiunilor S VIII și S X din 1978. În S XA, în carourile 4—8 a fost surprinsă o platformă intermitentă de chirpic și un cuptor menajer. Pentru delimitarea complexelor surprinse au fost trasate casele C₂ ($6,50 \times 5$ m) și C₃ (5×3 m) paralele cu S XA. În continuarea casei C₂ și paralelă cu S XA a fost trasată secțiunea S XII de 2×33 m. Concomitent a fost deschisă casa C₁ de 7×6 m orientată NE—SV (limita nord estică a așezării) pentru degajarea unui cuptor de ars oale parțial distrus cu ocazia excavării unor cantități însemnate de pămînt pentru grădinile personale ale sătenilor.

În cele ce urmează vom face cîteva referiri succinte asupra stratigrafiei care se prezintă astfel: sub stratul vegetal, cu o grosime care variază între 0,22—0,25 m se află stratul de cultură, negru închis, pigmentat cu bucățele de cărbune și chirpic. Despre un strat de cul-

tură propriu-zis aparținînd perioadei prefeudale sau celei preistorice nu se poate vorbi. Stratul de cultură, intermitent, cu materiale arheologice din perioadele amintite, variază între 0,35—0,55 m. În secțiunea S XA la —0,30 m au fost surprinși în carourile 5—8, pereți prăbușiți ai unei locuințe hallstattiene, fără să se poată delimita și preciza conturul decît în funcție de răspîndirea chirpicului. Sub platforma de chirpic și în special în casa C₂, unde s-au surprins deasemenea părți din pereții prăbușiți ai locuinței au fost descoperite fragmente ceramice de factură hallstattiană timpurie care permit încadrarea locuinței în discuție într-un orizont pre-Basarabi. O altă locuință din aceeași epocă a fost descoperită în casele C₂/C₃, sub cele două semibordeie prefeudale, suprapuse, care prezintă o formă rectangulară cu colțurile rotunjite, avînd în colțul sudic o vatră simplă de formă ovală. Materialele descoperite sînt sporadice, complexul fiind deranjat de locuirea prefeudală. Tot în S XA în caroul 15 la —0,50 m a fost surprinsă o groapă hallstattiană de formă tronconică, din care, în afară de oase calcinate și fragmente de lipitură de vatră a fost recoltată o cantitate însemnată de material ceramic. Aceste din urmă elemente prin forme, decor și tehnică de lucru permit încadrarea complexului în discuție în Hallstatt D. Acestei perioade îi aparține și un alt complex descoperit tot în aceeași secțiune în carourile 24—25.

Cele două locuințe hallstattiene timpurii, prin inventarul lor se încadrează într-o etapă tîrzie a Hallstatt-ului timpuriu și se leagă de orizontul canelat de tip Popești, Sultana, ș.a. Cele două complexe hallstattiene tîrzii se pot paraleliza cu prima fază a necropolei de la Ferigile, fără ca materialele să se identifice cu cele din necropola menționată. În funcție de acest paralelism, materialele noastre pot fi datate în sec. VII—VI î.e.n.

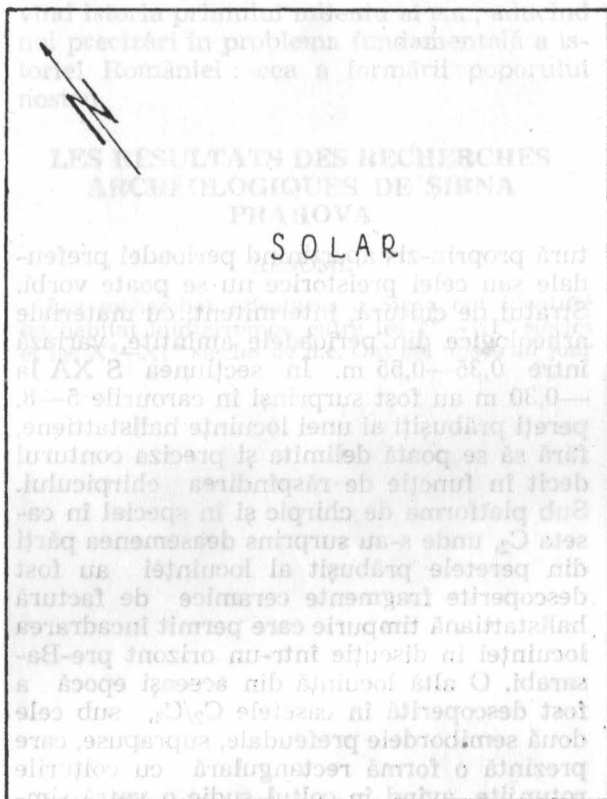
C₁

Fig. 1. Băleni-Români. Planul săpăturilor executate în 1979.

Locuirile prefeudale reprezentate de locuințe, cuptoare, vetre, gropi menajere, din punct de vedere stratigrafic se plasează tot în stratul cenușiu negru, propriu și celorlalte locuiri. Amenajările, destul de intense, proprii locuirilor din secolele V—VI—VII pornesc în general de la mijlocul stratului, relevând locuiri de durată și relativ dense, fără însă ca acestea să determine o schimbare

a stratului de cultură. Prezența locuirii din secolele V—VII se manifestă prin amenajări propriu-zise și nu prin existența materialului arheologic în strat (prin depunere continuă).

În secțiunile și casetele efectuate în acest an au fost surprinse patru locuințe de tipul semibordeie. Locuința 28, surprinsă în S. XA/C₂—C₃ își are nivelul de pornire al

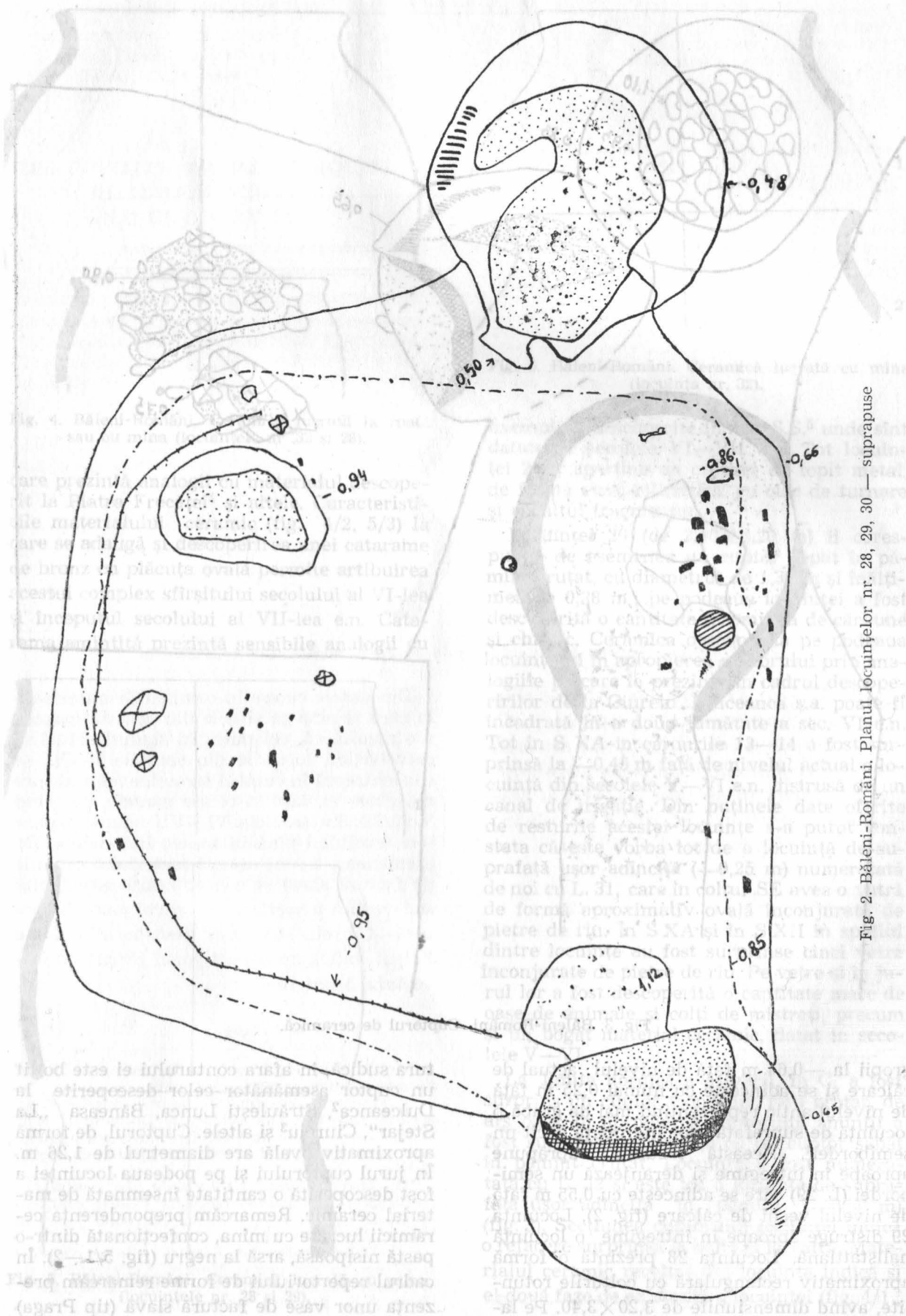

Fig. 2. Băleni-Români. Planul locuințelor nr. 28, 29, 30 — suprapuse

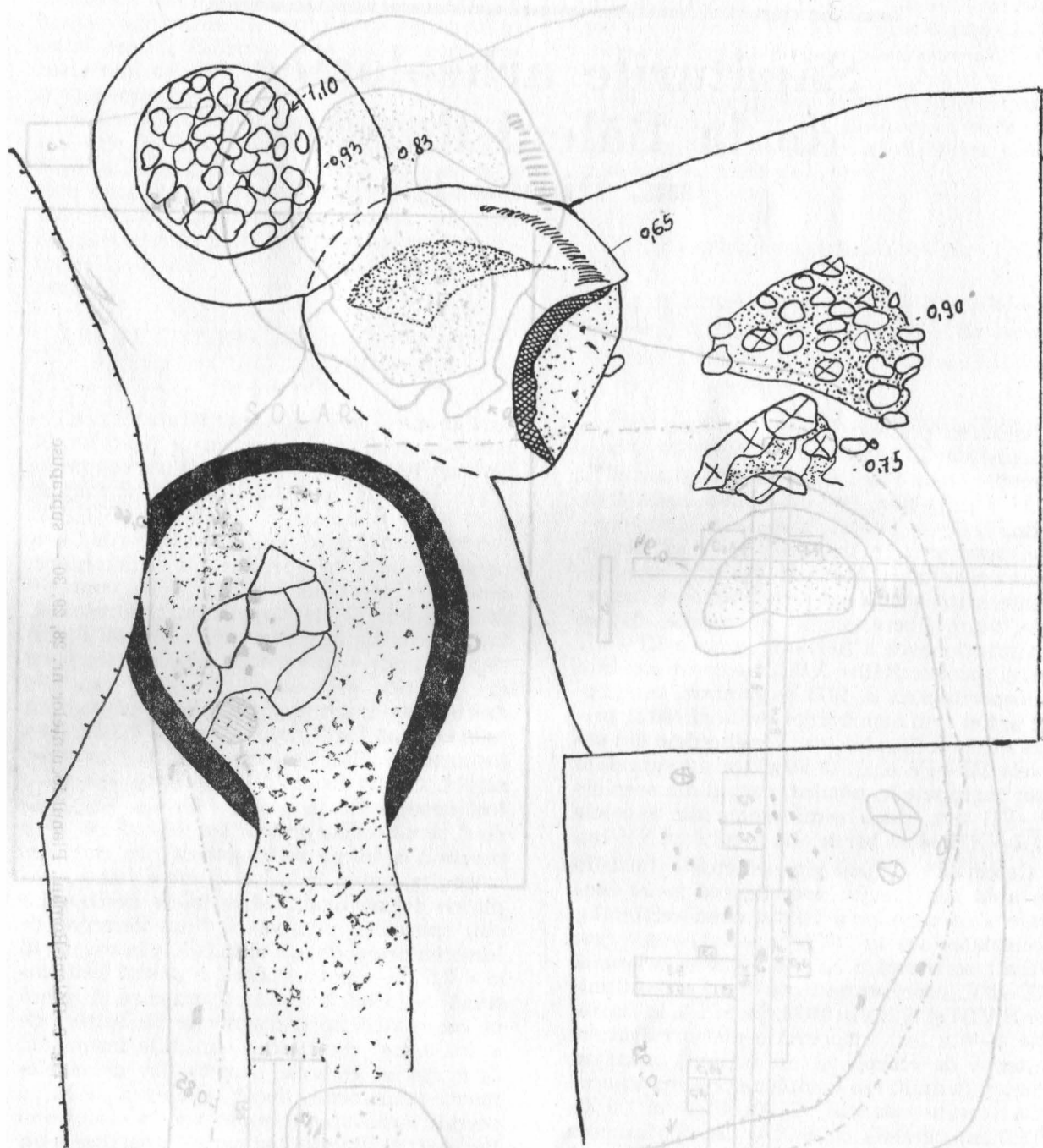

Fig. 3. Băleni-Români. Cuptorul de ceramică.

gropii la $-0,64$ m față de nivelul actual de călcare și se adâncește cu numai $0,25$ m față de nivelul antic reprezentând mai degrabă o locuință de suprafață ușor îngropată decât un semibordei¹. Această locuință suprapune aproape în întregime și deranjează un semibordei (L. 29) care se adâncește cu $0,55$ m față de nivelul vechi de călcare (fig. 2). Locuința 29 distruge aproape în întregime o locuință hallstattiană. Locuința 28 prezintă o formă aproximativ rectangulară cu colțurile rotunjite, avînd dimensiunile de $3,20 \times 3,40$. Pe la-

tura sudică, în afara conturului ei este boltit un cuptor asemănător celor descoperite la Dulceanca², Străulești Lunca, Băneasa „La Stejar”, Ciurelu³ și altele. Cuptorul, de formă aproximativ ovală are diametrul de $1,26$ m. În jurul cuptorului și pe podeaua locuinței a fost descoperită o cantitate însemnată de material ceramic. Remarcăm preponderența ceramicii lucrate cu mîna, confecționată dintr-o pastă nisipoasă, arsă la negru (fig. 5/1—2). În cadrul repertoriului de forme remarcăm prezența unor vase de factură slavă (tip Praga)

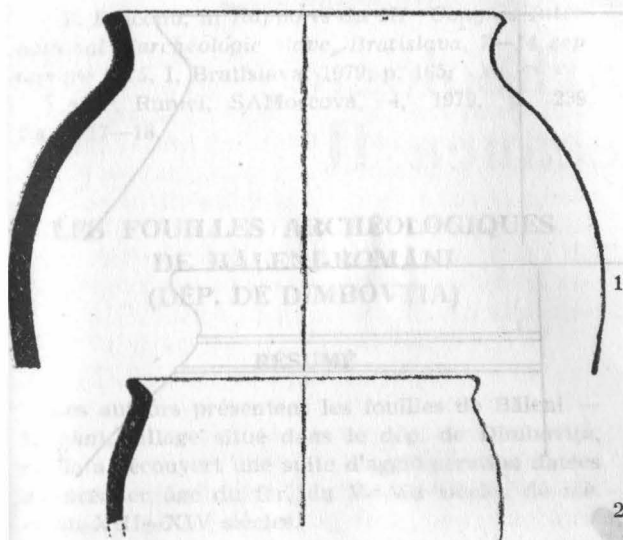

Fig. 4. Băleni-Români. Ceramică lucrată la roată sau cu mîna (locuințele nr. 32 și 28).

care prezintă analogii cu materialul descoperit la Piatra Frecăței⁴ și altele. Caracteristicile materialului ceramic (fig. 4/2, 5/3) la care se adaugă și descoperirea unei cataramă de bronz cu plăcuța ovală permite artibuirea acestui complex sfîrșitului secolului al VI-lea și începutul secolului al VII-lea e.n. Carama amintită prezintă sensibile analogii cu

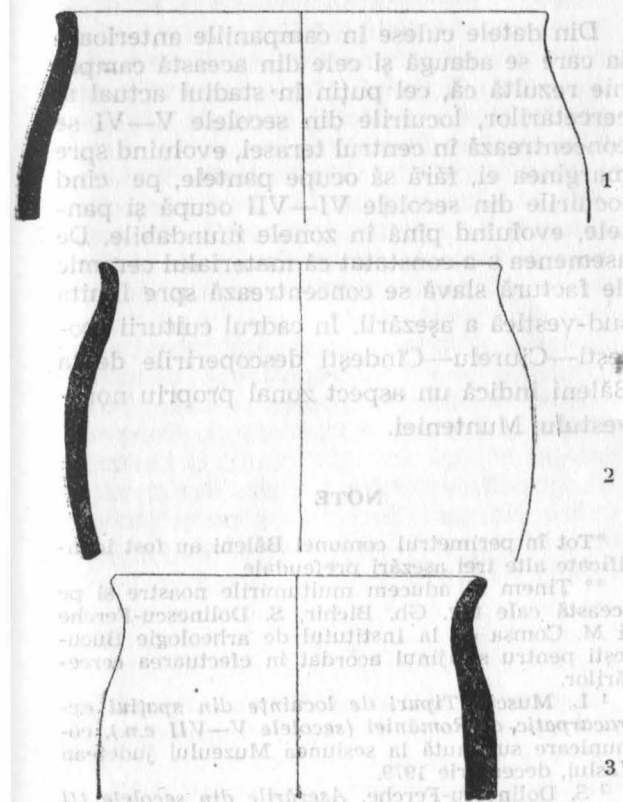

Fig. 5. Băleni-Români. Ceramică lucrată cu mîna (locuințele nr. 28 și 29).

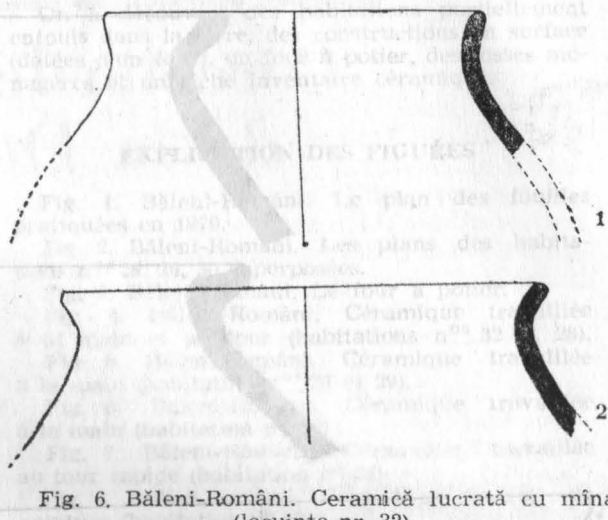

Fig. 6. Băleni-Români. Ceramică lucrată cu mîna (locuința nr. 32).

exemplare descoperite în U.R.S.S.⁵ unde sînt datate în secolele VI—VII e.n. Tot locuinței 28 îi aparține un creuzet de topit metal, de formă cvasi-cilindrică, cu cioc de turnare și un altul fragmentar.

Locuinței 29 (de 2,90×3,20 m) îi corespunde de asemenea un cuptor săpat în pămînt cruțat, cu diametrul de 1,30 m și înălțimea de 0,38 m; pe podeaua locuinței a fost descoperită o cantitate însemnată de cărbune și chirpic. Ceramica descoperită pe podeaua locuinței și în apropierea cuptorului prin analogiile pe care le prezintă în cadrul descoperirilor de la Ciurelu, Dulceanca ș.a. poate fi încadrată în a doua jumătate a sec. VI e.n. Tot în S XA în carourile 13—14 a fost surprinsă la —0,45 m față de nivelul actual o locuință din secolele V—VI e.n. distrusă de un canal de irigație. Din puținele date oferite de resturile acestei locuințe s-a putut constata că este vorba tot de o locuință de suprafață ușor adîncită (—0,25 m) numerotată de noi cu L. 31, care în colțul SE avea o vatră de formă aproximativ ovală înconjurată de pietre de rîu. În S XA și în S XII în spațiul dintre locuințe au fost surprinse cinci vetre înconjurate de pietre de rîu. Pe vetre și în jurul lor a fost descoperită o cantitate mare de oase de animale și colți de mistreți, precum și un bogat material ceramic, datat în secolele V—VI.

La limita nordică a așezării, în C₁ a fost surprins un cuptor tronconic, fără grătar, de ars oale. În apropierea cuptorului amintit a fost surprinsă o locuință cu un cuptor săpat în pămînt cruțat. Locuința a fost numerotată cu L. 32 și este tot o locuință de suprafață ușor adîncită în pămînt (—0,30 m) (fig. 3). Secțiunea cuptorului locuinței indică o refacere surprinsă la boltă și la vatră. Materialul ceramic recoltat din locuință indică și el două faze de existență a locuinței (fig. 4/1;

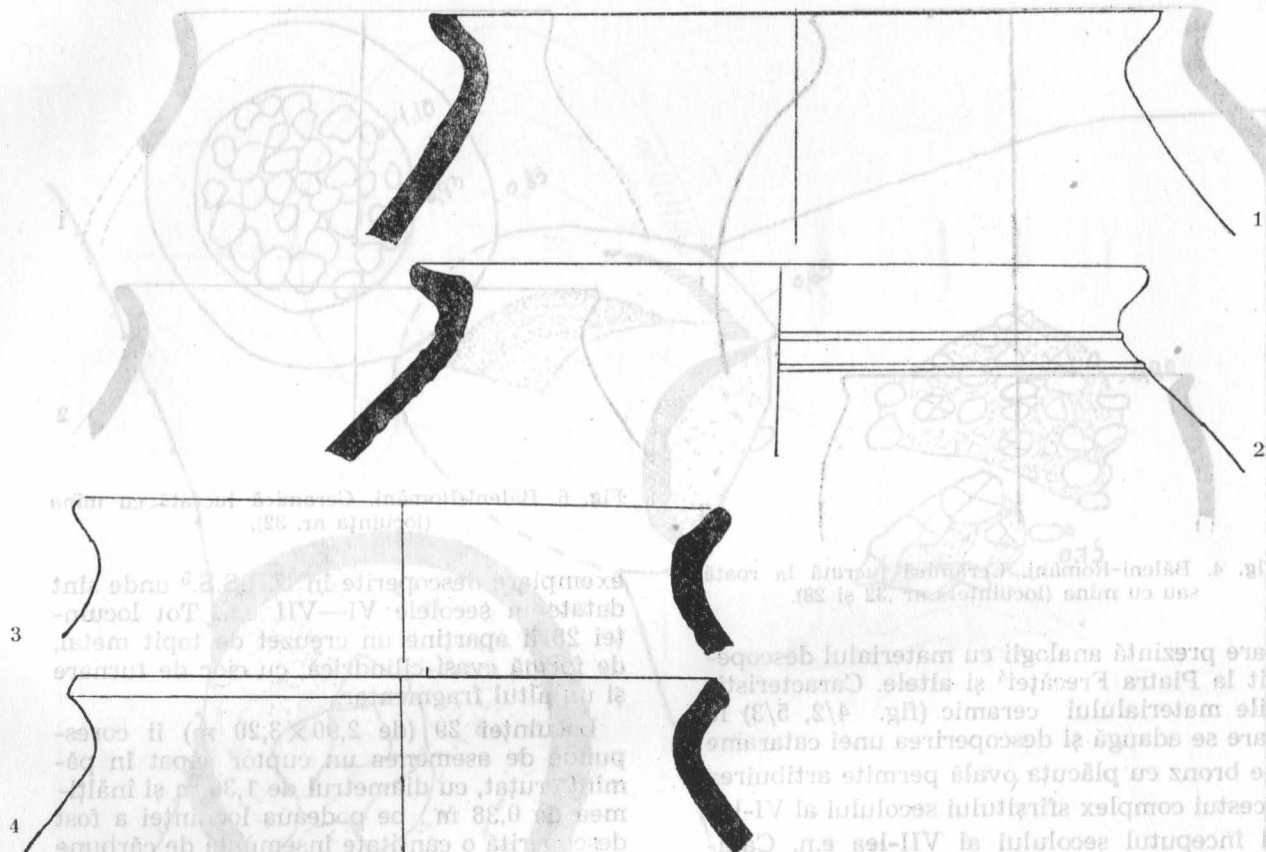

Fig. 7. Băleni-Români. Ceramică lucrată la roata rapidă (locuința nr. 32).

6/1—2; 7/1—4). Din relațiile stratigrafice reiese că groapa menajeră surprinsă în C₁ este contemporană cu cuptorul de ars oale, amândouă complexele fiind posterioare locuinței 32, datată în secolele V—VI e.n. Materialul descoperit în cuptorul de ars oale indică folosirea lui în secolul al VII-lea.

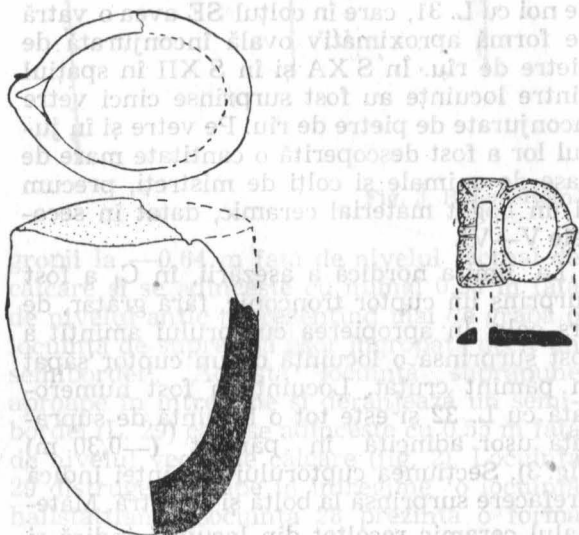

Fig. 8. Băleni-Români. Creuzet și cataramă din L. 28.

Din datele culese în campaniile anterioare la care se adaugă și cele din această campanie rezultă că, cel puțin în stadiul actual al cercetărilor, locuirile din secolele V—VI se concentrează în centrul terasei, evoluind spre marginea ei, fără să ocupe pantele, pe când locuirile din secolele VI—VII ocupă și pantele, evoluind până în zonele inundabile. De asemenea s-a constatat că materialul ceramic de factură slavă se concentrează spre limita sud-vestică a așezării. În cadrul culturii Ipo-tești—Ciurelu—Cindești descoperirile de la Băleni indică un aspect zonal propriu nord-vestului Munteniei.

NOTE

*Tot în perimetrul comunei Băleni au fost identificate alte trei așezări prefeudale.

** Ținem să aducem mulțumirile noastre și pe această cale tov. Gh. Bichir, S. Dolinescu-Ferche și M. Comșa de la Institutul de arheologie București pentru sprijinul acordat în efectuarea cercetărilor.

¹ L. Muscă, *Tipuri de locuințe din spațiul extracarpatic al României (secolele V—VII e.n.)*, comunicare susținută la sesiunea Muzeului județean Vaslui, decembrie 1979.

² S. Dolinescu-Ferche, *Așezările din secolele III și VI e.n. în sud-vestul Munteniei. Cercetările de la Dulceanca, București*, 1974, p. 64, fig. 83; idem, *Dacia*, N.S., 23, 1979, p. 208, fig. 25.

³ P. Diaconu, in *Rapports du III Congrès International d'archéologie slave, Bratislava, 7—14 septembre 1975*, I, Bratislava, 1979, p. 165.

⁴ A. P. Runici, *SAMoscova*, 4, 1979, p. 239, fig. 5/17—18.

LES FOUILLES ARCHÉOLOGIQUES DE BĂLENI-ROMÂNI (DÉP. DE DÎMBOVIȚA)

RÉSUMÉ

Les auteurs présentent les fouilles de Băleni — Români, village situé dans le dép. de Dîmbovița, où on a découvert une suite d'agglomération datées du premier âge du fer, du V—VII siècles de n.è. et du XIII—XIV siècles.

On a découvert des habitations partiellement enfouies dans la terre, des constructions en surface (datées d'un four), un four à potier, des fosses ménagères et un riche inventaire céramique.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. Băleni-Români. Le plan des fouilles pratiquées en 1979.

Fig. 2. Băleni-Români. Les plans des habitations n°s 28, 29, 30 superposées.

Fig. 3. Băleni-Români. Le four à potier.

Fig. 4. Băleni-Români. Céramique travaillée à la main et au tour (habitations n°s 32 et 28).

Fig. 5. Băleni-Români. Céramique travaillée à la main (habitation n°s 28 et 29).

Fig. 6. Băleni-Români. Céramique travaillée à la main (habitation n° 32).

Fig. 7. Băleni-Români. Céramique travaillée au tour rapide (habitation n° 32).

Fig. 8. Băleni-Români. Creuset et boucle de ceinture (habitation n° 28).